

Lohjan kaupungin kotiopetuksessa olevien oppilaiden opetuksen periaatteet 1.8.2025 alkaen

Lähtökohta

Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat perusopetuslain (628/1998) mukaan oppivelvollisia. Oppivelvollisuuden voi suorittaa joko osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärän mukaiset tiedot. Lain antama mahdollisuus muuhun tapaan merkitsee sitä, että Suomessa ei ole koulupakkoa vaan oppivelvollisuuden suorittaminen esimerkiksi kotona on mahdollista.

Oppivelvollisuuden suorittaminen muulla tavoin ei edellytä lupaa viranomaisilta. Asiasta päättää huoltaja, joka sen jälkeen myös vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä. Huoltaja ilmoittaa asiasta *Ilmoitus perusopetuksen suorittamisesta kotiopetuksessa* -lomakkeella lähikoulun rehtorille. Kaupungilla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta huoltajan päätöksellä muualla kuin koulussa opiskelevalle oppivelvolliselle. Huoltaja on vastuussa myös siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritetuksi. Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttymistä, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä.

Asuinkunnalla valvontavelvollisuus

Perusopetuslain 26 §:n 3 momentin mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä siinä tapauksessa, että tämä ei osallistu opetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä vaan niistä päätetään kunnissa. Koska asuinkunta on velvollinen valvomaan kotiopetusoppilasta, pitää kotiopetusoppilaan asua Lohjalla. Kotiopetus ei ole mahdollinen esimerkiksi ulkomaanmatkan aikana.

Rehtori tekee päätöksen tutkivasta opettajasta. Lohjalla kotiopetuksessa olevien valvonta järjestetään osoitteenmukaisessa lähikoulussa. Kuudennen luokan keväällä tutkiva opettaja ohjaa huoltajaa ottamaan yhteyttä oikeaan yhtenäiskouluun. Tarvittaessa oppilaan lähikoulumäärityksestä voi olla yhteydessä perusopetuksen erityisasiantuntijaan.

Oppivelvollisen edistymistä valvotaan ja seurataan suhteessa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin. Lainsäädännössä ei ole määritelty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Käytäntö Lohjalla on, että valvontatilaisuuksia on kaksi kertaa lukuvuodessa. Erityisessä tutkinnossa niitä on kaksi kertaa lukuvuodessa jokaisessa oppiaineessa. Valvontatilaisuudessa käydään läpi

oppilaan edistyminen. Erilaisista tavoista näyttää osaaminen sovitaan aloituskeskustelussa elokuussa tai viimeistään kuukauden päästä huoltajan tekemästä kotiopetukseen ilmoittautumisesta.

Valvontatilaisuuksissa edistymistä tutkitaan muun muassa keskustelujen, kirjallisten ja suullisten kokeiden ja näyttöjen sekä muun tyyppisten näyttöjen avulla. Muut näytöt ovat tarpeen erityisesti selvittäessä oppivelvollisen edistymistä taide- ja taitoaineissa. Näytöt voivat olla esimerkiksi taitojen osoittamista erilaisin suorituksin itse valvontatilanteissa tai opiskelua ja sen tuotoksia kuvaavia portfolioita.

Näyttötilanteita voidaan järjestää myös autenttisissa ympäristöissä kuten esimerkiksi luokkatilanteissa, luonnossa, laboratoriossa tai liikuntapaikoissa, jotta tutkiva opettaja voi selvittää ja arvioida oppilaan edistymistä ja osaamista oppiaineiden eri osa-alueilla. Oppilaan osallistuminen valvontatilaisuuksiin on ensisijaisen tärkeää, mutta tilaisuudet pitää suunnitella oppilaan tarpeet huomioiden. Valvontatilaisuuksia on mahdollista järjestää myös etäyhteyksin.

Oppivelvollisuuden sisältö

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa Opetushallituksen päättämässä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätyt perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Oppivelvollisen tulee opiskella kaikkia niiden oppiaineiden opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä, jotka kuuluvat perusopetuksen oppimäärään.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää seuraavat yhteiset oppiaineet:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli, ruotsi tai suomi
- vieras kieli
- ympäristöoppi
- terveystieto
- uskonto tai elämänkatsomustieto
- historia
- yhteiskuntaoppi
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- biologia
- maantieto
- liikunta
- musiikki
- kuvataide
- käsityö
- kotitalous.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valtioneuvoston asetuksessa päätettyjä taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja tai paikallisesti päätettäviä, oppilaalle valinnaisia aineita. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuusikäiselle

annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Oppivelvollisuuslain 10 § mukaan oppivelvollisen on hakeuduttava 4 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä joko valtakunnallisten hakumenettelyiden kautta tai muulla tavalla. Huoltajan vastuulla on, että hakeutumisvelvoite täytetään. Tutkivan opettajan tehtävänä on omalta osaltaan ohjata, että kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen täyttää hakeutumisvelvollisuutensa.

Perusopetuksen yleiset tavoitteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa 422/2012. Opetushallituksen päättämissä valtakunnallisissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH:n määräys 104/011/2014) on puolestaan määritelty opetuksen toteuttamiseen, opiskelun tukeen ja oppilaan arviointiin liittyvät periaatteet sekä eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt.

Kotiopetuksen alkaminen

Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun rehtori on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Suunnitelma sisältää mm. käytettävän opetussuunnitelman, ehdotukset osaamisen näyttämisen tavoista, mikä osaaminen osoitetaan syksyllä, mikä keväällä.

Kotiopetuksessa noudatetaan valtakunnallista tai Lohjan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Jos kotiopetus poikkeaa tästä, huoltaja laatii oppivelvolliselle oman valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan pohjautuvan opetussuunnitelman.

Tutkivan opettajan koulu maksaa OVTESin mukainen korvauksen tutkivalle opettajalle.

Seloste

Valvontatilaisuuksien jälkeen keväällä tutkiva opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen oppivelvollisen huoltajalle ja tutkivan opettajan koululle arkistoitavaksi.

Perusopetuksen päättövaiheessa seloste annetaan koko oppimäärän suorittamisesta.

Seloste ei ole todistus.

Erityinen tutkinto

Mikäli huoltaja haluaa oppivelvollisen saavan opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan arviot tai numeroarvosanat osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon. Tutkinnossa osaamisen taso arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin.

Opettaja käyttää arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 arvioinnin kriteerejä. Perusopetuksen koko oppimäärän suorittamiseksi tulee oppivelvollisen osallistua tutkintoon kaikissa perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa

mainituissa aineissa eli myös taito- ja taideaineissa. Perusopetuksen voi suorittaa erityisessä tutkinnossa opiskelematta valinnaisia aineita ja taide- ja taitoaineiden valinnaisia.

Erityistä tutkintoa voi suorittaa esimerkiksi opiskelemalla oppiaineita vuosiluokittain oppiaineen kokonaisuuksina. Erityisen tutkinnon suorittamistapaa pohditaan yhdessä opettajan, oppilaan ja huoltajan kanssa aloituspalaverissa, mutta lopullisen päätöksen suorittamistavasta tekee rehtori. Opettaja määrittelee erityisessä tutkinnossa suoritusajankohdat. Ajankohdissa huomioidaan suoritettavien oppiaineiden määrä. Ajankohta kevätlukukaudella voi olla esimerkiksi koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjattu "kesätenttipäivä".

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta (tietyn oppiaineen oppimäärän suorittaminen, esim. 7-9-lk matematiikan oppimäärä)
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä (tietyn vuosiluokan oppimäärän suorittaminen, esim. 7.lk matematiikan oppimäärä)
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta (vastaa perusopetuksen päättötodistusta).

Erityisessä tutkinnossa ei anneta todistuksia kesken oppimäärän suorittamisen (välitodistus).

Kotona opiskelevan oppivelvollisen oikeudet ja etuudet

Kaupunki ei ole velvollinen järjestämään oppilaalle palveluja tai etuuksia, joihin opetukseen osallistuva eli koulun oppilas on perusopetuslainsäädännön mukaan oikeutettu. Koulun oppilaalle kuuluvia etuisuuksia ovat oikeus opetukseen sekä mahdollisesti tarvittavaan tuki- tai erityisopetukseen. Samoin oikeus maksuttomiin oppikirjoihin, oppimateriaaleihin ja työvälineisiin sekä maksuttomaan kouluruokailuun, koulukuljetukseen ja muihin opiskeluhuollollisiin palveluihin ovat koulun oppilaalle kuuluvia etuisuuksia, joita Lohjalla ei järjestä kotona opiskelevalle oppilaalle.

Kotiopetuksessa ei ole käytössä mitään perusopetuslain mukaisia tukimuotoja. Oppilaan mahdolliset tuen päätökset tai perusopetuslain §18 -päätökset puretaan oppilaan siirtyessä kotiopetukseen.

Kotiopetuksen oppilas voi siirtyä perusopetuksen oppilaaksi ilmoittamalla siitä lähikouluunsa.

Kotiopetusoppilaan toiselle asteelle hakeminen

Kotiopetuksessa oleva oppilas voi hakea toiselle asteelle (lukioon tai ammatilliseen koulutukseen) yhteishaun kautta. **Kotiopetuksessa oleva oppilas ei kuitenkaan saa perusopetuksen päättötodistusta koulusta**, joten hakeminen voi edellyttää erityisjärjestelyjä.

Seloste

Perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta saadulla selosteella haetaan harkinnanvaraisessa haussa. Seloste annetaan perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen (yleensä lukuvuoden päätteeksi).

Erityinen tutkinto

Jos kotiopetuksessa oleva oppilas suorittaa oppiaineita **osittain suoritettussa perusopetuksen erityisessä tutkinnossa**, hän saa lukuvuosittain (7.lk, 8.lk, 9.lk) erityisen tutkinnon todistuksen ja halutessaan 9.lk päätteeksi perusopetuksen päättötodistusta vastaavan todistuksen. Tällä todistuksella haetaan toiselle asteelle.

Jos kotiopetuksessa oleva oppilas suorittaa **erityisen tutkinnon koko perusopetuksen oppimäärästä**, hän saa perusopetuksen päättötodistusta vastaavan todistuksen arvosanoineen. Tällä todistuksella haetaan toiselle asteelle.

Seloste + erityinen tutkinto

Jos kotiopetuksessa oleva oppilas suorittaa osan oppiaineista niin, että suoritukset arvioidaan **selosteella** ja osa suoritetaan **osittain suoritettussa perusopetuksen erityisessä tutkinnossa**, hän saa lukuvuosittain sekä selosteen että erityisen tutkinnon todistuksen. Toiselle asteelle haetaan harkinnanvaraisessa haussa selosteella ja erityisen tutkinnon todistuksilla.

Jos kotiopetuksessa oleva oppilas suorittaa vuosiluokittain päättyvät oppiaineet **osittain suoritettussa erityisessä tutkinnossa** (7.lk taito- ja taideaineet, 8.lk historia, 9.lk muut oppiaineet) ja muut oppiaineet arvioidaan **selosteella**, muodostuu 9.lk päätteeksi erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista todistus (perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta). Tällä todistuksella haetaan toiselle asteelle.

Jatkuva haku ammatilliseen koulutukseen

- o Ammatilliseen koulutukseen voi hakea myös **jatkuvan haun kautta**, jolloin opiskelijavalinta perustuu usein osaamisen näyttämiseen ja haastatteluun.)

Kotiopetuksen vaiheet

1. Huoltaja ilmoittaa oppilaan kotiopetukseen toimittamalla lomakkeen lähikoulun rehtorille <https://peda.net/lohja/opettajasivusto/perusopetus/lomakkeet>.
2. Koulussa opiskelevalle oppilaalle annetaan erotodistus kotiopetukseen siirryttäessä ja mahdollinen tuki puretaan.
3. Rehtori päättää tutkivan opettajan ja tarvittaessa tekee päätöksen erityisessä tutkinnossa suoritettavista oppiaineista.
4. Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun rehtori on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä.
5. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden

etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Aloituskeskustelussa sovitaan yhdessä läpi kotiopetuksessa opiskeluun liittyvät asiat (mm. noudatettava opetussuunnitelma) sekä valvonnan käytännöistä (aika, paikka ja suoritustavat).

6. Tutkivan opettajan vastuulla kotiopetuksessa on sopia aloituspalaveri, valvoa etenemistä ja tehdä seloste.
 - a. Tutkiva opettaja ohjaa huoltajaa täyttämään *Ilmoitus perusopetuksen suorittamisesta kotiopetuksessa* -lomakkeen uudelleen, jos erityisessä tutkinnossa opiskeltavat oppiaineet tai muut tiedot muuttuvat.
 - b. Tutkiva opettaja tekee toukokuun lopulla selosteen oppilaan opintojen etenemisestä ja toimittaa sen huoltajille ja tutkivan opettajan koululle. Opetussuunnitelman minimitavoitteet on saavutettava, jotta selosteeseen voidaan kirjata "edistyy". Valmis selostepohja löytyy Oppimisen ja koulunkäynnin -sivustolta.
 - c. Tutkiva opettaja arkistoi koulun arkistoon huoltajan esittelemän lukuvuosisuunnitelman, opetussuunnitelman, jos se on huoltajan itse laatima, selosteen opiskelun etenemisestä. Lisäksi säilytetään materiaali, jolla on esitetty opiskelun eteneminen selosteen antamisen jälkeen kuuden kuukauden ajaksi. Materiaalin säilytyksestä sovitaan huoltajan kanssa.
 - i. Seloste: oppivelvollisuus aika
 - ii. Opetussuunnitelma, jos huoltaja itse laatima: kotiopetusaika + 6kk
 - iii. Huoltajan laatima suunnitelma opintojen etenemisestä: lukuvuosi + 6kk
7. Erityisessä tutkinnossa tutkiva opettaja pitää aloituspalaverin. Erityisen tutkinnon vastaanottavat opettajat pitävät valvontatilaisuuksia, arvioivat osaamisen, toimittavat arvosanat koulun toimistosihteerille ja arkistovat arvioinnissa käytetyn materiaalin arkistointisuunnitelman mukaisesti. Tutkiva opettaja toimittaa todistuksen oppilaalle.
8. Jos tutkiva opettaja vaihtuu kotiopetuksen aikana, rehtori tekee uuden päätöksen.